

YTTRANDE

Datum
2025-03-28

Dnr
2024/7035

Stockholms tingsrätt
stockholms.tingsratt@dom.se

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 2

INKOM: 2025-03-28
MÅLNR: FT 18961-24
AKTBIL: 30

Mål nr FT 18961-24; Jonathan Ravelin ./ staten genom Justitiekanslern angående skadestånd

Staten yttrar sig enligt följande.

Skatteverkets personuppgiftsbehandling utgör inte en överträdelse av artikel 5.1 d dataskyddsförordningen

- 1 Med anledning av det käranden skriver i avsnitt 1.1 i sitt yttrande den 17 februari 2025 vill staten anföra följande. Staten har i sitt svaromål redogjort för den personuppgiftsbehandling som Skatteverket vidtar när ett dödsbevis på pappersblankett kommer in till verket (se punkterna 37–39 i svaromålet). I punkten 16 i svaromålet redogör staten för när en personuppgift ska anses vara riktig. Utöver vad som anförs där vill staten framhålla följande.
- 2 Skatteverkets registrering av statusförhållanden i folkbokföringsdatabasen utgör inte som sådan något beslut om en persons status - i det här fallet om käranden var avliden - utan innebär enbart en registrering av förhållandet. Skatteverket är således beroende av underlag för sina registreringar om vad som fastställts på annat sätt och har med nödvändighet att utgå från dessa underlag för att bedöma vad som är det verkliga förhållande som behandlingen av personuppgifterna ska återspegla. Vid bedömningen av riktigheten av dessa underlag ska Skatteverket följa de krav som angetts i rättspraxis ifråga om massärenden, (se RÅ 2000 not 122 och HFD 2012 ref. 31), vilket i det sammanhanget får anses uppfylla kravet på att det klart ska framgå att personen avlidit (se HFD 2019 ref. 9 och HFD 2021 not 31). Om beviskravet är uppfyllt bör också kravet på att uppgifterna ska vara riktiga vara uppfyllt. Någon överträdelse av artikel 5.1 d i dataskyddsförordningen föreligger då inte heller. Vilka de verkliga förhållandena är som folkbokföringsdatabasen ska återspegla innefattar med nödvändighet en bevisfråga.
- 3 När en uppgift ändras i folkbokföringsdatabasen så aviseras den direkt till Navet, som är Skatteverkets system för avisering av personuppgifter till samhället. Navets kunder kan göra direktslagningar och se uppgifterna direkt eller så får de ändringarna dagen eller veckan efter beroende på vilken slags beställning de har mot Navet. När en annullering av dödsfall sker har Navet en rutin att, i samband med återställande av uppgifter, via mejl kontakta berörd region, kommun samt ett stort antal öv-

riga kunder som berörs. Detta för att säkerställa att kunderna uppmärksammar och snabbt kan rätta den felaktiga registreringen i sina register.

- 4 Käranden har fört fram att omständigheten att Skatteverket rättade personuppgifterna visar att verket betraktade dem som felaktiga och att statens motsatta inställning i det här målet är en efterhandskonstruktion.
- 5 Kärandens påstående förbiser dock att den grundläggande utgångspunkten som Skatteverket har att agera utifrån är vad verket känner till om de verkliga förhållandena vid varje given tidpunkt och att den kunskapen kan utvecklas över tid.
- 6 I det här fallet har Skatteverkets registrering av käranden som avliden varit korrekt utifrån det underlag som låg till grund för den. Registreringen överensstämde därmed med vad Skatteverket vid den tidpunkten kände till om de verkliga förhållandena. Vid den tidpunkten fanns det inte någon anledning för verket att ifrågasätta uppgifterna i dödsbeviset. Skatteverkets registrering av uppgifterna i dödsbeviset innebar därmed inte någon överträdelse av dataskyddsförordningen, även med hänsyn till folkbokföringens ändamål att spegla befolkningens verkliga bosättning, identitet och familjerättsliga förhållanden. När det sedan kom fram att dödsbeviset var falskt och att registreringen av käranden som avliden var fel, ändrade Skatteverket skyndsamt registreringen. Givetvis ansåg även Skatteverket att uppgifterna var felaktiga när det visade sig att käranden inte var avliden. Det innebär dock inte att den föregående hanteringen var felaktig.
- 7 Käranden har anfört att Skatteverket upprättade en anmälan om personuppgiftsincident till Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) eftersom personuppgiftsbehandlingen inte var korrekt.
- 8 Anmälan till IMY visar på inget sätt att den personuppgiftsbehandling som Skatteverket vidtog i samband med att dödsbeviset kom in var felaktig eller i strid med artikel 5.1 d dataskyddsförordningen. IMY beslutade den 7 februari 2024 att för närvarande inte vidta några åtgärder med anledning av Skatteverkets anmälan och avslutade ärendet. Det saknas stöd för kärandens slutsats att en anmälan till IMY endast upprättas om personuppgiftsbehandlingen inte varit korrekt enligt artikel 5 i dataskyddsförordningen. I detta avseende kan en jämförelse göras med EU-domstolens uttalanden i avgörandet *VB mot Natsionalna agentsia za prihodite* (se även nedan i punkten 13)¹. Där framgår att vid prövningen av om den personuppgiftsansvarige kan undgå ansvar för en personuppgiftsincident ska en bedömning göras av om den personuppgiftsansvarige har möjliggjort incidenten genom att åsidosätta någon av sina skyldigheter enligt dataskyddsförordningen. En personuppgiftsincident kan alltså äga rum utan att den personuppgiftsansvarige har åsidosatt någon av sina skyldigheter.

¹ EU-domstolens dom den 14 december 2023 i mål nr C-340/21, punkten 71.

Skatteverket har inte överträtt artikel 25 i dataskyddsförordningen

- 9 Käranden anger i sitt yttrande att Skatteverkets kontroll överhuvudtaget inte tar sikte på uppgifternas riktighet. Detta är inte korrekt. Skatteverkets handläggare granskar dödsbeviset i samband med registreringen och om det finns brister eller oklarheter görs en mer ingående kontroll. Det stämmer alltså inte att någon kontroll av riktigheten inte sker.
- 10 Käranden har uppmärksammat att blanketten finns som bilaga till Socialstyrelsens föreskrifter om ändring i föreskrifterna (HSLF-FS 2018:54) om att utfärda intyg i hälso- och sjukvården (HSLF-FS 2020:87). Socialstyrelsen har övervägt om blanketten kan tas bort från myndighetens hemsida, men eftersom blanketten är en bilaga till en föreskrift har bedömningen gjorts att den inte bör tas bort. Tidigare fanns blanketten även direkt tillgänglig på Socialstyrelsens hemsida som en redigerbar pdf-fil. Som staten har redogjort för i svaromålet är den blanketten nu borttagen.
- 11 Precis som käranden för fram är det av stor betydelse för samhället i stort att folkbokföringen är korrekt och speglar verkliga förhållanden. För att helt undvika risken att avregistrera en person som felaktigt rapporterats som avliden på pappersblankett hade Skatteverket behövt motringa aktuell vårdenhet för att kontrollera att den namngivna personen verkligen är avliden. Under 2024 skulle detta ha inneburit ca 17 000 telefonsamtal för Skatteverket att motringa. Det skulle då också få en direkt inverkan på det skyndsamhetskrav som finns gällande att en avliden person blir avregistrerad i folkbokföringsdatabasen. Att samtliga dödsfall som anmäls på pappersblanketter skulle riskera att inte skyndsamt registreras i databasen måste anses få större konsekvenser än den mycket ovanliga situationen att uppgifter i ett falskt dödsbevis registreras (jfr punkten 35 i svaromålet).

Staten är inte ansvarig för den händelse som orsakat skadan

- 12 I artikel 82.3 i dataskyddsförordningen anges att den personuppgiftsansvarige ska undgå ansvar enligt artikel 82.2 om den visar att den inte på något sätt är ansvarig för den händelse som orsakade skadan.
- 13 I EU-domstolens avgörande *VB mot Natsionalna agentsia za prihodite* var det fråga om ett it-angrepp mot bulgariska skattemyndighetens datasystem vilket hade lett till att personuppgifter som fanns i systemet hade publicerats på internet. EU-domstolen konstaterade bl.a. att i fall som det förevarande, där en personuppgiftsincident, i den mening som avses i artikel 4.12 i dataskyddsförordningen, har ägt rum till följd av agerande från it-brottslingar, och därmed av ”tredje man” i den mening som avses i förordningen, kan den personuppgiftsansvarige inte anses vara ansvarig för personuppgiftsincidenten. Detta gäller dock inte om den personuppgiftsansvarige har möjliggjort incidenten genom att åsidosätta någon av sina skyldigheter enligt dataskyddsförordningen, särskilt skyldigheten

att skydda personuppgifter enligt artiklarna 5.1.f, 24 och 32 i förordningen. I fall där en personuppgiftsincident har ägt rum till följd av agerande från tredje part kan den personuppgiftsansvarige befria sig från sitt ansvar med stöd av artikel 82.3 i dataskyddsförordningen genom att visa att det inte finns något orsakssamband mellan dennes eventuella åsidosättande av skyldigheten att skydda personuppgifter och den skada som den fysiska personen har lidit.²

- 14 I det aktuella målet kan det konstateras att Skatteverkets registrering av sökanden som avliden skedde på grund av ett ingivet dödsbevis utan vilket registreringen inte hade skett. Det går därmed inte att separera dessa åtgärder på det sätt som käranden vill göra (se tex. punkt 3.4 i yttrandet). Givetvis kan den personuppgiftsansvarige exculpera sig även beträffande en personuppgiftsbehandling som den personuppgiftsansvarige visserligen utfört men förletts till genom ett brottsligt förfarande. Någon begränsning i det avseendet följer inte av artikel 82.3 i dataskyddsförordningen. I det här fallet har Skatteverket i samband med registreringen av uppgifterna gjort en kontroll som varit så långtgående som kan krävas i den här typen av massärenden. Anledningen till att det i detta fall blivit fel beror på ett brottsligt agerande från tredje part. I svaromålet redogör staten för de rutiner Skatteverket har när verket tar emot och registrerar dödsbevis. Dessa rutiner lever upp till de krav som följer av dataskyddsförordningen. Det inträffade beror därmed inte på att Skatteverket åsidosatt sina skyldigheter enligt dataskyddsförordningen och på så sätt möjliggjort incidenten.

Staten har inte överträtt kärandens rätt till respekt för privatliv

- 15 Efter att staten har tagit del av kärandens yttrande kan konstateras att parterna inte har samma uppfattning vad gäller frågan om hur en prövning av artikel 8 i Europakonventionen ska gå till. Som framgår av svaromålet är statens uppfattning att det ligger närmast till hands att pröva frågan utifrån att den gäller en överträdelse av statens positiva förpliktelser, se punkten 46 i svaromålet för skälen till detta. Därtill vill staten i denna del anföra följande. Skatteverket hade inte avregistrerat käranden som avliden om inte det förfalskade dödsbeviset hade getts in till myndigheten. Resonemanget som käranden för kring att ingreppet inte har varit nödvändigt i ett demokratiskt samhälle framstår därmed som främmande mot bakgrund av att Skatteverket aldrig haft för avsikt att avregistrera en levande person som avliden från folkbokföringsregistret eller än mindre haft någon lagstadgad skyldighet att göra det.
- 16 För det fall domstolen emellertid skulle anse att frågan ska prövas utifrån statens negativa förpliktelser är statens uppfattning såväl att staten har respekterat det beviskrav som gäller för ändringar av uppgifter i folkbokföringen, dvs. inskränkningen har haft stöd i lag (se punkten 48 i statens svaromål), som att åtgärden har varit proportionerlig i förhållande till det legitima syfte som eftersträvas (se punkterna 48-52 i sta-

² EU-domstolens dom den 14 december 2023 i mål nr C-340/21, punkten 71-72.

tens svaromål). Staten har alltså inte överträtt kändandens rätt till respekt för privatliv.

Kändandens efterfrågade vitsordande

- 17 Kändanden har efterfrågat ett förtydligande kring om staten vitsordar att Skatteverket tillgängliggjort uppgiften att kändanden avregistrerats från folkbokföringen som avliden. Med anledning av denna fråga kan staten lämna följande förtydligande.
- 18 Som redogjorts för ovan aviseras en ändring i folkbokföringsdatabasen direkt till Skatteverkets system Navet. Vissa kunder kan se ändringar i Navet direkt, medan andra får uppdateringarna på dags- eller veckobasis. Staten kan därmed vitsorda att avregistreringen av kändanden direkt aviserades till Navet.
- 19 Kändanden har därutöver efterfrågat vitsordande av de omständigheter som framgår i tre olika avsnitt i stämmingsansökan.
- 20 Staten ifrågasätter inte de omständigheter som kändanden gör gällande har drabbat honom personligen. Däremot kan staten inte vitsorda de omständigheter som görs gällande att man hypotetiskt kan drabbas av vid en felaktig avregistrering. Detta då konsekvenserna är allt för oprecist och generellt beskrivna. Det bör i detta avseende återigen framhållas att Skatteverket endast är en registreringsmyndighet i fråga om uppgifter i folkbokföringsdatabasen. Skatteverket fattar inte de underliggande besluten som fastställer de förhållanden som registreras.

Angående målets fortsatta handläggning m.m.

- 21 Statens inställning har varit att det kan vara möjligt att avgöra målet vid en huvudförhandling i förenklad form, men att förutsättningarna för detta kan ändras. Mot bakgrund av hur målet har utvecklats sedan staten gav in sitt svaromål ser dock staten redan nu att förutsättningarna för att övergå till en huvudförhandling i förenklad form framstår som begränsade. Målet aktualiserar flera inte helt okomplicerade frågor. Därtill är parterna inte överens om hur prövningen av artikel 8 Europakonventionen ska göras.
- 22 Staten noterar att kändanden har åberopat muntlig bevisning i form av ett partsförhör. Händelserna kring den felaktiga avregistreringen och konsekvenserna av registreringen inneburit för kändanden är dock inte omständigheter som är tvistiga i målet. Behovet av bevisningen kan därför ifrågasättas.

På Justitiekanslerns vägnar

